

ELS CINGLES

trimestral any VI TAVERTET Desembre 1988 n.º 23





gener

					1
2	3	4	5	6	7
8	9	10	11	12	13
14	15	16	17	18	19
20	21	22	23	24	25
26	27	28	29	30	31

febrer

		1	2	3	4	5
6	7	8	9	10	11	12
13	14	15	16	17	18	19
20	21	22	23	24	25	26
27	28					

març

			1	2	3	4	5
6	7	8	9	10	11	12	13
14	15	16	17	18	19	20	21
22	23	24	25	26	27	28	29
30	31						

abril

				1	2
3	4	5	6	7	8
9	10	11	12	13	14
15	16	17	18	19	20
21	22	23	24	25	26
27	28	29	30		

maig

						1	2	3	4	5	6	7
8	9	10	11	12	13	14	15	16	17	18	19	20
21	22	23	24	25	26	27	28	29	30	31		

juny

			1	2	3	4
5	6	7	8	9	10	11
12	13	14	15	16	17	18
19	20	21	22	23	24	25
26	27	28	29	30		

juliol

						1	2
3	4	5	6	7	8	9	10
11	12	13	14	15	16	17	18
19	20	21	22	23	24	25	26
27	28	29	30	31			

agost

			1	2	3	4	5	6
7	8	9	10	11	12	13	14	15
16	17	18	19	20	21	22	23	24
25	26	27	28	29	30	31		

setembre

						1	2	3
4	5	6	7	8	9	10	11	12
13	14	15	16	17	18	19	20	21
22	23	24	25	26	27	28	29	30

octubre

							1
2	3	4	5	6	7	8	9
10	11	12	13	14	15	16	17
18	19	20	21	22	23	24	25
26	27	28	29	30	31		

novembre

								1	2	3	4	5
6	7	8	9	10	11	12	13	14	15	16	17	18
19	20	21	22	23	24	25	26	27	28	29	30	

desembre

									1	2	3
4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14	15
16	17	18	19	20	21	22	23	24	25	26	27
28	29	30	31								

gener	dia	1	14	21	28
febrer	4	12	20	28	
març	7	15	22	30	
abril	6	13	21	29	
maig	5	12	20	28	
juny	5	11	19	28	
juliol	5	11	18	26	
agost	5-31	9	17	25	
setembre	20	8	16	24	
octubre	20	8	14	22	
novembre	20	8	13	20	
desembre	20	8	12	19	

LLOCS DE VENDA DELS CINGLES

A Tavertet

Can Nazari
Restaurant Les Fonts
Fonda Can Baró

A Rupit

L'estanc

A Roda de Ter

Libreria Muñoz

A Folgueroles

Quiosc Folgueroles

A Cantonigrós

L'estanc

A Manlleu

Libreria Mas-Riera

A Vic

Libreria La Tralla

ELS CINGLES. Publicació trimestral

Redacció i Administració: Plaça de la Diputació, 1 - Can Nazari - Tavertet (Barcelona) - Tel. 856.50.80

Redactors: Jordi Sanglas, Jordi Mas i Caballé, Neus Roquer i Jofre, Rosa Maria Pujol, Joan Reixach i Curtó.

Fotocomposició i impressió: Impremta PLANÀS - St. Hipòlit de Voltregà

Dipòsit legal: B.8.390/79

Fotografia Portada: La Torra - Contraportada: La cabanya de Novellas
Fotografies de Jordi Sanglas

La redacció de la Revista no es fa responsable del contingut dels treballs que hi apareixen signats, ja que aquests reflecteixen únicament els criteris de llurs autors.

EDITORIAL

El passat dia 27 de febrer de 1988 vaig ser guardonat com a «OSONENC DE L'ANY». Aquest esdeveniment va estar acompanyat d'elogis i felicitacions sinceres. Aquesta distinció estigué motivada per haver promogut aquesta revista dels Cingles.

És des d'aquestes pàgines que vull mostrar el més profund agraïment a tothom. Agraeixo, d'una manera especial, l'encert que tingueren unes persones amigues i cultes en donar-me la idea d'escriure les meves recordances, vivències i anècdotes viscudes i sentides a contar referent al passat del nostre poble ja que, segons el seu criteri, el què s'escriu queda per molt temps, mentre que el que no s'escriu desapareix en la foscor del temps. D'aquesta manera he pogut expressar els meus sentiments i la meua manera de veure les coses.

Vull donar les gràcies als que en moments de desànim i cansament, m'han esperonat a seguir endavant i també als companys que junt amb ells va ser possible posar en pràctica la idea de fundar la revista els Cingles amb la intenció de fer conèixer les nostres inquietuds i brindar un servei al nostre poble i comarca, sense la seva abnegada col·laboració els meus escrits mai no haurien estat publicats.

Moltes gràcies als que em van proposar pel esmentat guardó i als que en tan bona voluntat el van fer efectiu.

Moltes gràcies a tots els que estimeu la revista i a tot el poble. Això m'ha animat a publicar un recull de vivències que es diu «Tavertet i la seva història» prologat per l'insigne historiador i bon amic Mn. Antoni Pladevall, al qual li agraeixo molt.

A tots, moltes gràcies.

Jordi Sanglas

LA MARE DE DÉU DEL ROURE DE RUIT

No es pot negar que les arrels de Catalunya són endinsades en el cor del cristianisme, ja que no hi ha cap muntanya sense santuari ni puig sense ermita ni poble sense cap pedró.

No parlaré pas de Catalunya en general, sinó de la comarca del Collsacabra (Osona). No parlaré de cap santuari ni ermita d'aquesta estimada i coneguda terra, com serien els de Cabrera, la Salut, el Far o Montdois; això exigiria molt espai, ja que tots ells tenen una rica i extensa història. Però hi ha petites flors marianes, en forma de pedrons, sembrades aquí i allà, a voltes enmig d'un prat o sobre un petit puig que estotgen dins seu imatges venerades i estimades per la gent de la contrada. Es d'aquests que us voldria parlar i en particular del de la Mare de Déu del Roure, a prop de la masia del Bac del Collsacabra i a tocar la carretera de Vic a Olot, a la parròquia de Pruit, enmig de camps i prats que produeixen una impressió dolça i plaent.

He buscat i rebuscat tot el que m'ha estat possible per saber la història d'aquest petit pedró i que amb un estil humil i planer, com ell mateix, faig arribar a les teves mans, amic lector:

No va ser pas aquí el primer lloc on es materialitzà aquesta feliç idea de posar una imatge en un capelló buidat dins la soca d'un arbre.

Ho trobem, a més de mots d'altres llocs, a Llers de l'Empordà, a Queralt de Prats de Molló. Aquest últim guarda una imatge coneguda ja en el segle XIII.

L'any 1904, imitant la del Roure de Pruit també es posà una imatge de la Mare de Déu al tronc d'una alzina, prop la casa

pairal de les Planes, a la parròquia de Cantonigròs, veïna de Pruit, donant així una altra «Flor Mariana» a aquest jardí del Collsacabra sota la invocació de la Mare de Déu de l'Alzina, i de la que ens en ocuparem un altre dia.

L'any, doncs, en qué s'obrí la capelleta dins el tronc del corpulent roure ningú no el sap, però sí que consta i està documentada que al segle XVII ja existia aquest petit capelló de la Mare de Déu del Roure, com Joan Amades fa notar en la reproducció d'una estampa en la seva extensa obra.

També és sabut que el dia de la festa es ballava al voltant del

roure un típic ballet anomenat «Ball del Tortell».

Aquesta dansa la ballaven aparellats i els nois portaven penjat a l'esquena un tortell, bo i beneït en iniciar la dansa, i que el dia abans havia estat cuit al forn d'una masia veïna, o d'algun dels pabordes.

Acabat el ball, dels tortells se'n feien talls que eren repartits entre els assistents a l'aplec. Per sort ha arribat fins a nosaltres la música del «Ball del Tortell», transcrit pel mestre J. Tomàs i que reproduïm.

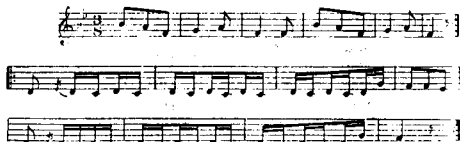
Diu la tradició que la imatge fou trobada per un pastor dins la soca d'un gros roure i que això fou el motiu perquè s'obris



Estampa set-centista de la Mare de Déu del Roure, de Pruit. Recollida per J. Amades



M. no. 2



El ball del tortell tradicional de l'oplet de la Mare de Déu del Roure, de Fruit, al Cabrerès. Transcripció musical del mestre J. Tomàs. Recollit per J. Amatel.

1. m. 4

Letícia de la mare de Déu del Roure, que s'apomora en la manca del Bruch, pastagana de Sant Joderens de vos altres parroquia de Fruit, l'indat de vós.

<i>Verge del Roure de Fruit cell, founant ploure gràcies del cel.</i>	<i>d'ede Cabrerà fins a Fruit, una mes vege, no hi ha florit.</i>	<i>En aixà ploma, t'ahora y en, en, en, en, que m' heu dit.</i>
<i>Una dona blanca d'un Roure, ombria, coloma Blanca, feren 6 mil.</i>	<i>Pera blanca, blanc, blanc, d'un Roure, ploma, d'entre part.</i>	<i>Donjeu vora, vora y corren, vora y corren, vora de roure,</i>
<i>Tan at niquou per veure el pla, pla que, roianou de florina.</i>	<i>De, cavallou, de, cavallou, al ran i sol.</i>	<i>Y avor meyor, heu cavallou de roure, y sant.</i>
<i>Quan se moria l'arbre corcollit, per vos, Ploma, na rocollit.</i>	<i>Lo pastoude ser pastoude, ram, de florea, d'equibou camp.</i>	<i>Estou, floria, vora y camí, per ser a guie del pelgrí.</i>
<i>S' l'oure l'apala, per de vortre, com aqua d'oua blansa, vortre.</i>	<i>Una y donella, ploma, ploma, y a l'oure, les vortre, etc.</i>	<i>Al cel quicou, Cel del Roure, y a l'oure, que es vortre fruit.</i>

Quia de Cabrerà 1779

1. Una per vós, vortre, vortre. 2. Lo roure, vortre, vortre, vortre. 3. Lo roure, vortre, vortre, vortre. 4. Lo roure, vortre, vortre, vortre. 5. Lo roure, vortre, vortre, vortre. 6. Lo roure, vortre, vortre, vortre. 7. Lo roure, vortre, vortre, vortre. 8. Lo roure, vortre, vortre, vortre. 9. Lo roure, vortre, vortre, vortre. 10. Lo roure, vortre, vortre, vortre. 11. Lo roure, vortre, vortre, vortre. 12. Lo roure, vortre, vortre, vortre. 13. Lo roure, vortre, vortre, vortre. 14. Lo roure, vortre, vortre, vortre.

COBLES DE LA MARE DE DÉU DEL ROURE

TORNADA:

Verge del Rou - re, de Fruit es-tel, feu-me-hi ploure gràcies del cel;

feu-me-hi ploure gràcies del cel.

COBLES:

1. No-tan - no bran-on d'un roure-om-bria, co - lo - ma blan-ca,
2. Tan - dit hi - l'heu per veure-el pla; pla que ro - ab-reu
3. Quan es no-ri - e l'ar-bre-en-ve - llit, per vós, sa - ri - e,
4. Si-el vent l'es-pel-se, pon de ver - dor, com ar - pa dol-se
5. Dic de Co-me-re fins 7. Du - ro - se - l'he ve - ra
6. Ho - se bes-er - ma, blanc ges - sa - mi feu d'ei - se pla - na
7. Les co - guil - les des i el ros - si - nyal us fen al - ba - des
8. Les pa - so - re - tes us nor - ten ranc, ranc de flo - re - tes
9. Sic i don-velles, ver - teu - li clars, no - ten - hi qu'elles
10. En ei - se vós - na tot - hom us dia, oh So - bi - ra - na,
11. Se - na - tu ser - ra, po - bla i con - ra, a - quei - xa ter - ra
12. L'oure sa - ri - e, horta de - se - lens de sa - ta - li - es,
13. Es - teu, sa - ri - e, vo - ra - pl - on - se per ser la Gu - e
14. Al cel qui - eu - non, Es - tel de Fruit, i a Je - sús deu - non,

(1) fé - reu el níu;	co - lo - ma blan-ca,	fé - reu el níu.
(2) té - reu el níu;	pla que ro - ab-reu	bé flo - ri - ra.
(3) ha - re - ver - dit;	per vós, sa - ri - e,	ha - re - ver - dit.
(4) llan - ça re - mor;	com ar - pa dol-se	llan - ça re - mor.
(5) no - hi - ja flo - rit;	ro - na més ve - ra	no - hi - ja flo - rit.
(6) vos - tre - par - di;	feu d'ei - se pla - na	vos - tre - par - di.
(7) en sortit el sol;	us fen al - ba - des	en sortit el sol.
(8) d'a - quei - xos camps;	ranc de flo - re - tes	d'a - quei - xos camps.
(9) els vos - tres cors;	por - teu - hi qu'elles	els vos - tres cors.
(10) que sa - be - na - tu;	oh So - bi - ra - na,	que sa - be - na - tu.
(11) pla - na de Déu;	a - quei - xa ter - ra	pla - na de Déu.
(12) d'he - rois i sants;	de sa - ta - li - es,	d'he - rois i sants.
(13) del pe - la - gre;	per ser la Gu - e	pe - la - gre.
(14) que és vos - tre fruit;	i a Je - sús deu - non,	que és vos - tre fruit.

el capelló dins el mateix arbre. Aquest, potser degut a l'esborranc que se li féu per posar-hi la imatge o a alguna malaltia, se li assecaren les branques, pensant-se que es moriria, però l'any següent tornà a reverdir, donant-se el fet com a miraculós.

Així ho diu una estrofa de les cobles: Quan es moria —l'arbre envellit — per Vós, Maria — ha reverdit.

L'aplec havia estat molt concorregut per gent del Collsacabra, de les Guilleries, de la Vall d'Hostoles i de la Plana de Vic.

Fou a finals del segle XIX quan la devoció a la Mare de Déu del Roure recobrà nova embranzida, gràcies a la presència d'un dels nostres més grans poetes: Mn. Jacint Verdguer, que passava temporades a la masia del Bac del Collsacabra, propietaris del pedró.

Durant l'estada que hi féu l'any 1886, assistí a l'aplec que el dia 8 de setembre, festivitat del naixement de la Mare de Déu, es celebrava com era costum en aquest dia. Així el mateix Mn. Cinto ho explica al seu amic Collell, canonge de la catedral de Vic (Epistolari).

Aquest mateix any composà una petita poesia a honor de la Verge.

La festa de l'any 1887 igualment fou lluïda segons ens ho explica Mn. Fortià Solà en el seu llibre, El Cabrerés: «... I EL dia 8 de setembre hi pujaren en romiatge els pobles de la Plana de Vic, confosos amb la bona gent de la terra, que no cabien sota la brancada del roure, i s'arredossaven a l'ombriu dels arbres germans. Mossèn Verdguer, que estiuejava al Bach, fou l'ànima de la festa...»

L'any 1889, Mn. Cinto modificà, amplia i posà música a aquella poesia feta tres anys abans, i la convertí en «Cobles a la Mare de Déu del Roure» i que ens ha arribat fins als nostres dies.

No és cert, com algú ha insinuat, que l'any 1936 es tallés el

roure i que passada la guerra es fes un capelló al tronc d'un altre arbre. La fúria iconoclastre destruí la imatge. El roure i la capelleta foren crivellats a bales.

Passada la màrfuga, el senyor Marià Bach, propietari de la masia féu restaurar la capelleta posant-s'hi una imatge, i s'hi celebrà una gran festa.

Passaren alguns anys i al roure se li assecaren les branques. Es tallà la capçada deixant sols l'aberrugat torell que com gegantí monòlit desafiava, a pit obert, les tempestes, el fred i la neu dels rigorosos hiverns del Collsacabra. Però, com tot és caduc en aquest món, la vida del petit titànic s'anà escolant i de mica en mica ha quedat corcat, clivellat i gairebé oblidada la seva festa.

L'any 1986, intentant recuperar una tradició tan lloable, el dia de l'aplec, feligresos de Pruit, Rupit i Cantonigròs, presidits pels seus respectius rectors i els senyors del Bac, després de resar el rosari i cantar, entre dena i dena, aquelles cobles a la Mare de Déu del Roure que cent anys abans havia escrit Mn. Cinto, acordaren construir un nou pedró.

Aquest any (1987) s'ha alçat el pedró, de línies senzilles, fet amb pedra del Collsacabra i sota l'abric i empar d'un corpulent roure de dos metres de corona i que ostaatja. Déu vulgui que per molts anys, la Mare de Déu del ROURE. S'ha imprimit una nova edició, musicada, commemorant el centenari del primer romiatge (1887-1987) acudint-hi, com l'any abans, molta gent de la contrada. De la soca del roure vell es farà una petita peana on reposarà la nova imatge que es pensa esculpir, ja que l'antiga és de guix i en molt mal estat. També es volen posar unes rajoles de ceràmica amb uns versos de les cobles de Mn. Cinto:



Antic capelló de la Verge buidat al tronc d'un roure avui sec i mort

ESTEU, MARIA
VOR EL CAMÍ
PER SER LA GUIA
DEL PELEGRÍ.
DES DE CABRERA
FINS A RUIPIT,
ROSA MES VERA
NO HI HA FLORIT.

I ara que, deixant l'antic camí que menava de Cantoni a Pruit i Rupit, avui quasi intransitable i esborrat de no passar-hi ningú; el pedró s'ha acostat a la carretera que uneix Vic i Olot, permeteu-me invocar la Mare de Déu del Roure, en el nou pedró, amb aquesta humil súplica:

DE LA CARRETERA
I ELS SEUS PERILLS,
PROTEGIU, MARE,
ELS VOSTRES FILLS.

Miquel Banús i Blanch
Rupit - Setembre 1987

INFORME SOBRE L'ESCUT HERÀLDIC DE L'AJUNTAMENT DEL POBLE DE TAVERTET

L'Ajuntament del poble de Tavertet (Osona) desitja l'ús oficial d'armes municipals que el distingeixin i el diferenciïn dels altres municipis del Principat complint d'aquesta manera les disposicions dictades en diverses èpoques des del segle passat.

L'esmentat Ajuntament, amb data de 27 d'abril de 1988, es dirigí a la Direcció General d'Administració Territorial demanant un informe sobre el seu escut heràldic.

Consultades les fonts al meu abast he trobat les següents referències heràldico-sigil·logràfiques del poble de Tavertet:

A. Almenys des de finals del segle XVIII fins al 1841 l'Ajuntament usava un segell rodó amb el lema TAV/ARTET/Y SARA/ROLS en quatre rengles (Arxiu Històric de la Ciutat de Barcelona: Col·lecció Sigil·logràfica Catalana, i Col·lecció de Sobres amb Segells Municipals de Catalunya).

B. Almenys des del 1848 l'Ajuntament ha vingut usant segells ovalats amb el senyal d'una domus o torre aloera (Arxiu Municipal de Tavertet; Arxiu Històric de la Ciutat de Barcelona: Col·lecció Sigil·logràfica Catalana, Col·lecció de Sobres amb Segells Municipals de Catalunya, i Col·lecció de Documents amb Segell Municipal; Archivo Histórico Nacional, de Madrid, Sección de Sigilografía; Francesc Carreras i Candi: Geografia general de Catalunya).

C. El 1968, Manuel Bassa i Armengol, al seu llibre Els escuts heràldics dels pobles de

Catalunya, dóna per al poble un escut d'atzur amb un castell obert d'argent acompanyat a la punta del nom TAVERTET en lletra de sable.

D. El 1981, el vol. 1 de la Gran Geografia Comarcal de Catalunya dóna per al poble un escut caironat d'atzur, un roc d'argent.

Les referències històriques que ens poden interessar del poble de Tavertet són les següents:

A. Almenys al segle XI a domus de Tavertet ja pertanyia al llinatge que adoptà per cognom el nom del lloc i posteriorment passà als Malla.

B. El 1518 els Malla vengueren la domus i el seu terme als barons de Savassona i des d'aleshores formà part d'aquesta baronia.

CONSIDERACIONS:

A. És evident que des del segle passat l'Ajuntament de Tavertet ha vingut usant com a senyal una torre o domus amb la creença que es tracta d'un castell. Aquest és un senyal molt comú a Catalunya i gaudeix de molt poca personalitat definitiva, principalment en el cas de Tavertet.

B. L'Ajuntament, però, presenta el senyal que apareix a la tomba d'un destacat membre del llinatge que senyorejà originàriament el lloc, el bisbe de Vic, Guillem de Tavertet (1195-1233).

C. Penso que caldria recuperar aquest primitiu senyal amb una real vinculació al municipi i aquest és el parer d'un coneixedor de la seva història com el Dr. Antoni Pladevall i Font.

Per tot això crec que l'escut d'armes de l'Ajuntament del poble de Tavertet hauria d'ésser organitzat i blasonat de la manera següent:

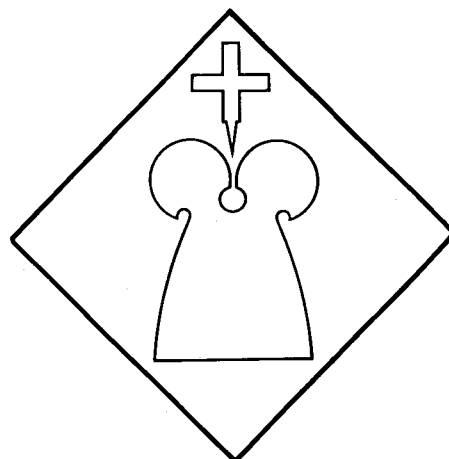
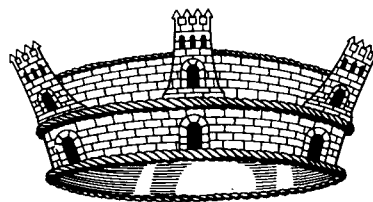
ARMES:

Escut caironat: d'atzur, un roc d'argent sobremuntat d'una creu grega fixada amb punta d'argent. Per timbre una corona mural del poble.

Barcelona, 15 maig 1988

Armand de Fluvià i Escorsa

Conseller heràldic
Diplomat en Genealogia, Heràldica i
Nobiliària, Assessor de l'Arxiu
Nacional de Catalunya
President de la Societat
Catalana de Genealogia,
Heràldica i Sigil·lografia



ENTREVISTA AMB...

RAIMON PANIKKAR



El 14 d'octubre d'enguany s'ha fundat a Tavertet **Vivarium**: Centre d'Estudis Interculturals.

Preguntem a Raimon Panikkar, inspirador i primer president de la Fundació:

Perquè el nom de «Vivarium»?

El nom de Vivarium és un símbol. El Vivarium de l'antiguitat era el nom d'una finca que pertanyia al senador, polític, noble i monjo Cassiodor, al segle IV, al sud d'Itàlia. Era un moment cabdal per a la cultura occidental. La civilització helènico-romànica s'havia esfondrat. Els nous pobles d'Europa havien contribuït a la seva destrucció, però no semblava que tenien capacitat per substituir l'enorme patrimoni cultural del món antic amb una nova cultura. Cassiodor va reunir a la seva finca a un nombre de monjos per tal que la vida espiritual integrés també l'activitat intel·lectual. Representava una revolució. I així, basant-se en l'estudi de l'antiga civilització greco-romana, va posar els fonaments d'una nova concepció de la vida. Crec que en aquests moments estem en

una situació molt més greu que aquella de la fi de l'imperi romà. Al Vivarium de l'antiguitat es van escriure llibres, es van copiar manuscrits, i potser les obres del mateix Cassiodor hagin estat el vincle que uní l'antiguitat amb la nova civilització emergent que donà lloc a 'allò que anomenem l'Edat Mitjana.

El nom de Vivarium suggereix, a més, vida, en tots els seus aspectes. Tot ésser és viu. Aquesta nova Fundació, inspirant-se en el poder del nom antic, voldria representar un esforç, per mínuscul que sigui, en aquesta mateixa direcció, voldria contribuir a cercar una alternativa viable als problemes centrals de la humanitat actual. Per això cal un estudi en profunditat del moment present.

Des d'un punt de vista més concret voldria ser també una finestra al món per Catalunya, i de Catalunya per a la resta del món. No es pot viure en aïllament. Els problemes locals tenen també coordenades més universals. Ignorar-les per donar lloc a decisions molt funestes.

Quins són els principals objectius de Vivarium?

Els objectius de Vivarium són els de proporcionar una oportunitat per a l'estudi teòrico-pràctic d'aquests problemes candents de la humanitat que no per ser universals deixen de ser menys concrets.

Hi ha dos tipus de problemes que caldria estudiar. El primer és de naturalesa filosòfica. Crec que allò que jo anomeno el complex tecnocràtic està basat sobre fonaments febles. Això implica que l'evolució de la humanitat vagi per un camí equivocat. Cal estudiar les bases sobre les quals es fonamenta

aquesta civilització que hom anomena universal i que en el fons no té més de quatre segles d'existència. Una crítica dels fonaments és imperativa, però alhora cal esforçar-se en construir una alternativa viable, atès que en la història mai no es pot començar des de zero.

Un altre segon tipus de problemes és d'ordre més particular i pràctic. Es refereix a la concepció de la vida als ambients actuals i, d'una manera especial, a Catalunya, tot i que sense limitar-se a aquest àmbit. Després de la meua tornada a Catalunya m'he adonat que Espanya en general és víctima d'un enlluernament produït per l'explosió tecnològica. I els desenganys col·lectius dels pobles acostumen a ser terribles.

Perquè la seva fundació a Tavertet?

La raó del perquè a Tavertet és alhora superficial i profunda. Superficial per la raó biogràfica que m'he establert en aquest poble petit i tranquil. Les raons més profundes es podrien resumir en tres paraules: Descentralització, revalorització de l'àmbit rural i sentit d'allò definitiu.

Descentralització. El centre de la vida humana és l'home i no les grans ciutats ni els grans estats. La vida de la cultura es manifesta en els dialectes i no en les grans llengües estereotipades. Els mateixos llenguatges anomenats cultes no són sinó el dialecte dels acadèmics. L'home ha de recuperar confiança en ell mateix, superar el complex que només es pot viure culturalment en una aglomeració urbana. Hi ha moltes classes d'imperialisme i dominacions.

Revalorització de l'àmbit rural. Durant segles, per motius

històricament comprensibles, s'ha anat desvaloritzant allò rural i preconitzant que la civilització rau a la ciutat, com el seu mateix nom traeix. Això no deixa de ser veritat en certa manera, però amb el naixement de la revolució industrial les megalòpolis han deixat de ser aquests centres de cultura i urbanisme, han cessat de ser polis.

El sentit d'allò definitiu.
Crec que és significatiu el fet que Tavertet no sigui un poble de trànsit, per anar a un altre lloc, sinó un fi en ell mateix. La carretera s'acaba aquí. Aquest fet l'interpreto com un símbol dels valors definitius de la vida i del fet que allò que hom fa ho fa pel gust i convenciment que en té i no perquè serveixi per

anar a un altre lloc o per fer una altra cosa. El fet que Vivarium estigui emplaçat en un poble que no és de pas voldria significar que els valors que Vivarium cultivarà no són simples mitjans per a una altra cosa, sinó finalitats en ells mateixos. No són de trànsit.

LA FLORA DE TAVERTET (II)

Filipendula vulgaris.
Inula conyza.
Erigeron Karvinsqkianus. (De Mèxic) 3.000 m.
Hiperico de montanya. 1.900 m.
Teucrium oboxifolium - Medicinal.
Lamium purpura.
Lamium maculatum.
Helianthemus. 2.800 m.
Erísimo.
Mill gruà o grans d'amor - Lithospermum officinale.
Cap d'asa - Lavandula staechas.
Thymus glabresens.
Betònica - Sthachis monieri. 2.400 m.
Buglosoides lithospermum. 2.000 m.
Juliverda o pesteganera - Daucus caroya. Comestible i medicinal.
Fumara procumbens. (Rara).
Inula irta. (poc freqüent).
Biscutella - Leaviglata.
Herba gitana - Buplerum falcatum.
Tarongil silvestre.
Botó blau - Josióne montana.
Herba de St. Albert - Sisymbrium officinale.
Verbena - Verbena officinalis. Medicinal.
Tè de roca - Jesonie glutinosa - Medicinal.
Resede phyteume.
Pimpinella blanca - Saxifraga - Medicinal.
Algarabia - Odontites lutea.
Eufrassia - Euphrasia rostkoviana. 2.600 m.
Stachis recta.
Genista hispànica.
Lepidium draba.
Scilla autumnalis.
Hieracium hiperium.
Veronica officinalis - Medicinal.
Veronica persica.
Sideritis Hirsuta.
Clinopodium vulgare.
Alysum campestre.
Scandix pecte-veneris.
Eupatorium cannabinum - Medicinal.
Palleris espinosa.
Linum parenne.
Helianthemum italicum.
Aster linosyris.



Anthemis austriaca



Palleris spinosa

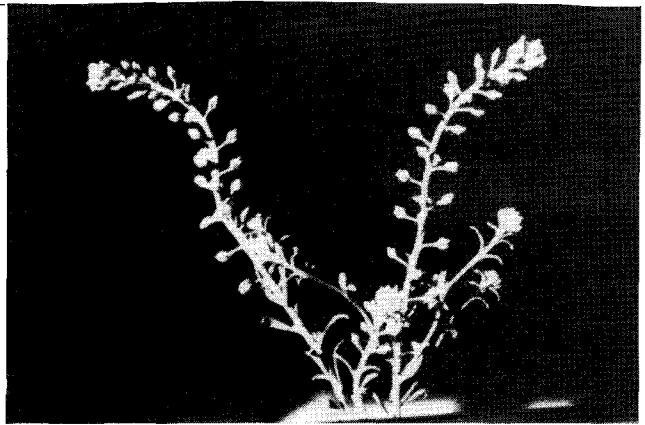


Anémone de bosc

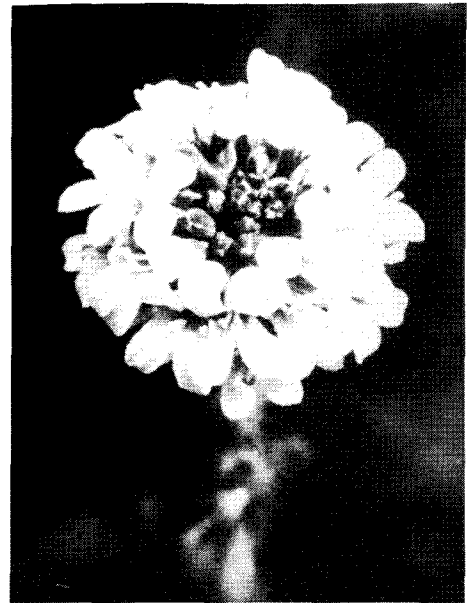
Resede lutea.
 Teucrium polium aspaureum.
 Erodum sicutarium.
 Arenaria.
 Dorycnium pentaplyllum.
 Dorycnium hirsutum.
 Arabis hirsuta.
 Jasonia tuberosa.
 Lithospermum apulum.
 Linum strictum.
 Herba de St. Pere - Escrophularia nodosa - Medicinal.
 Ruda - Ruta chalapensis - Medicinal.
 Ononis astriata.
 Achillea odorata.
 Genciana ciliata.
 Arigeron acris.
 Trifolium arvense.
 Oxitropis.
 Aster alpi - Aster alpinus.
 Seneci pirinenc - Senecio pyrenaicus.
 Vinca - Vinca minor.
 Ceratium glameratum. 1.300 m.
 Pinet - Ajuga chameapiti. 1.600 m.
 Melilot idica. Medicinal.
 Mostaza silvestre - Medicinal.
 Morejes anegalis foemina.
 Morejes anegalis Arvensis.
 Sarrons de pastor - Bossas pastoris - Medicinal.
 Erophila verna. 1.700 m.
 Minueta verna. 3.000 m.
 Alyssium alyssoides.
 Lunaria annua.
 Tusilago farfara - Medicinal.
 Holosteum umbellatum.
 Thlaspi perfoliatum.
 Menta romana - Tenacetum balsamita - Medicinal.
 Resede groga - Resede lutea. 2.000 m.
 Cruzada - Cruciatia laevipes.
 Astragalus danicus. 2.400 m.
 Silena nutes.
 Alussum wulfenianum. 2.000 m.
 Agipuerco - Muscaris comosum.
 Alè de bou - Achillea agerantum.
 Acederilla - Rumex acetocella - Medicinal. 2.400 m.
 Viola arvensis - Medicinal.
 Hieraceum britanicum.
 Llengua de gos - Cinglosa viniebla - Medicinal.
 Teucrium botris.
 Ensiam de llebre - Lactuca perennis. 1.600 m.
 Thalictrum minus.
 Antemis.
 Lapsana communis - Medicinal.
 Thesium humifusum.
 Orella der rata - Cerastium fontanum.
 Lappula squarrosa.
 Arabis glabra.
 Lotus corniculatus.

Algunes agrupacions de diferents espècies

Lletetrese de camp.
 Lletetrese Characias.
 Lletetrese Myrsinites.
 Lletetrese de bosc.



Alyssium alyssoides



Arabis hirsuta



Ceratium glameratum

Gerani Retundefolium.
 Gerani Dissectum.
 Gerani Pusillum.
 Gerani Lucidium.
 Gerani Molle.
 Gerani Herba de St. Albert.

Lathyrus filiformis.
 Lathyrus Setafolius.
 Lathyrus Verne.
 Lathyrus Pratensi.
 Lathyrus Silvestre - Guixa borda.

Vessa o vicia Silvestre.
 Vessa Silbatica.
 Vessa Sativa.
 Vessa Arbeja.
 Vessa Irsuta.

Renunculus ligua.
 Renunculus Palyanthemum.
 Renunculus Botó d'or - Repens.

Rubia peregrina.
 Galium palustre.
 Camedri - Teucrium chamaedrys - Medicinal.
 Cantilagua - Linum catharticum - Medicinal.
 Veronica troiana - Teucrium.
 Sherardia arvensis.
 Scleranthus perennis.
 Calaminte.

Paretaria caragolera - P. diffusa.
 Pulicaria cunilago - P. dysenterica.
 Màstec - Chondrilla juncea.
 Afaca - Lathyrus aphaca.
 Thymus pulegioides.
 Vensetosigo - Vensetoxicum hirurginaria.
 Lliri cardeno - Iris germanica.
 Viola tricolor - Triniaria.
 Clavellina montpellier - Diantus monspessulanus.
 Vara d'or - Solidago virgaurea. 2.500 m.
 Chaenorrhinum minus.
 Blat bacú - Enjaulada melampyrum.

Gabarrera o roser de pastor - Rosa canina - Medicinal i fruits comestibles.
 Arç negre o aranyoner - Prunus spinosa - Fruits comestibles.
 Arç blanc - Crataegus monogyna.
 Tortellatge - Viburnum lantana.

Lligabosc o madreSelva - Loncera caprifolium - Medicinal.
 Romaguera o esbarser - Rubus fruticosus - Medicinal i fruits comestibles.
 Sanguinyol - Cornus sanguinea - Medicinal.
 Ridorta - Clematis flammula - Medicinal.

Bruc de llei - Erica arborea.
 Bruc d'escombras - Erica scoparia.
 Ginesta - Spartium junceum - Medicinal.
 Argelaga - Ginista scorpius - Medicinal.
 Ligustre vulgar - Molt tòxic.
 Cornicabra - Medicinal.

Olibereta - Ligustrum vulgare.
 Salix - Salix elaeagnos - Medicinal.
 Sauquer menor - Sambucus ebulus.
 Xuclamel - Xilostis.

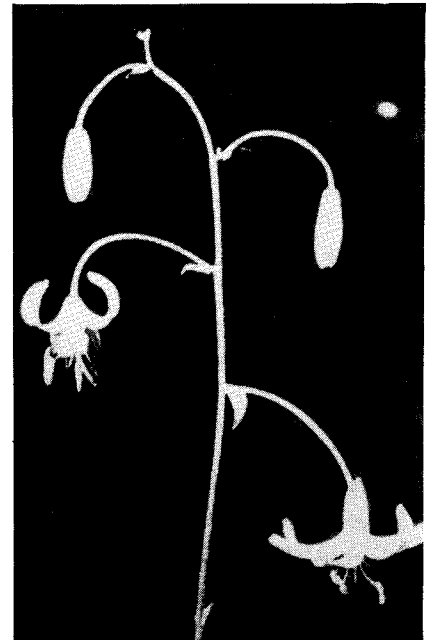
Olivella - Cnerum tricoccon.
 Sabina - Juniperus phoenicea.
 Ginebró - Juniperus communis.
 Boix grévol - Ilex aquifolium.
 Amelanchier ovalis.
 Càdec - Juniperus oxycedrus.



Ridorta



Arç negre



Liliu matargon



Roser de pastor

Aledern - Ramnus alaternux.
 Boix marí - Ruscus aculeatus.
 Arboç - Arbustus unedu.
 Marfull - Vibarnus tinus.
 Roldor - Coriaria mirtyfolia.
 Aladern falç - Phillyera media.
 Gatell - Salix atrocineria.
 Heure - Hedera helix.
 Boix - Buixus sempervirens.
 Tremol - Populus tremula.
 Boneter - Eunymus europeus.
 Ginestó - Osiris alba.

ESTAT DE COMPTES DE LA FESTA MAJOR 1988

DESPESES:

Menjars Músics (Les Fonts)	50.398
Xocolatada	14.296
Caramels	2.500
Paperera Vic (confeti, ...)	13.115
Olles fang	2.160
Xampany, vi, regals, conill	21.782
Rifes (Xai, etc...)	21.000
Orquestres	477.000
Trofeus	3.000
TOTAL	<u>605.251</u>

INGRESSOS:

Recollides de les cases	201.000
Rifes, conill i barretina	<u>202.718</u>
TOTAL	<u>403.718</u>

Dèficit	201.533
Fons de la comissió	<u>99.894</u>
Dèficit cobert per l'Ajuntament	<u>101.000</u>



CAMÍ DE L'ESQUIROL

Ja sé que cal dir-ne Santa Maria de Corcó i l'Esquirol. Però amb tots els respectes a les diferents opinions, jo en aquest escrit, empraré el nom de l'Esquirol simplement perquè a casa i a Tavertet en aquell moment el vostre poble el nombràvem així, i encara tinc costum de dir-ne l'Esquirol.

Camí de l'Esquirol: em refereixo al camí que jo ja de minyó feia per anar a Les Baumes de Tavertet a l'Esquirol passant per la Parareda, el Carous, la Corbera per anar a trobar la carretera nova al pla de Can Codina.

Com recordo aquell camí! Encara tinc clavats al cervell tots els graons i relliscalls on la ruca si no portava la carga ben lligada de segur que tombava per un cantó o altre. Començant per la graonada o empedrat de la roca dels escolans al pou de les Baumes, al rec de la partió de la Parareda, els trencalls de la parera borda i de la baga dels Carous; la reguitzella de graons trencalls, corriols estrets i estimballs tot passant per les roques del Miolar, la Corbera i els seus terrers. Encara era pitjor quan enfilàvem el canal de Baumallera que comença amb el salt del capellà amb les seves graonades i regatells; des-

prés calia travessar el torrent dues vegades que a l'hivern era tot una gelera i calia portar una aixada i magall per escampar-hi terra altrament burra i càrrega anava tot per terra i aleshores, feina rai! Si en temps de fred eren les glasseres, en temps de pluges les fangueres que t'arribaven al genoll. Si aquest camí el feiem per anar a Manlleu a mercat, calia afegir-hi la foscor, ja que marxàvem molt matí i tornàvem al vespre la major part de l'any.

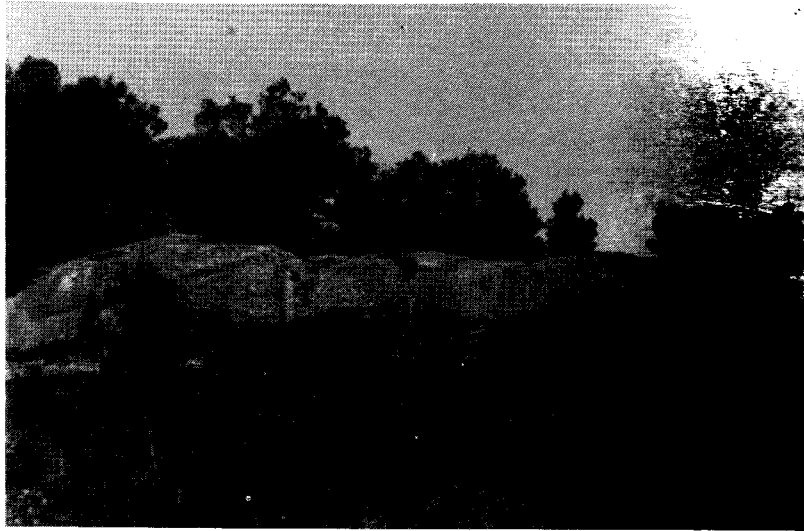
Dóna la impressió que aquest camí el feiem sempre darrera la burriqueta o l'euga. Moltes vegades el feiem sense l'animal. El feiem per anar a ballar, per la fira de Ninou, per la festa Major i en altres ocasions. Però tot el necessari per viure i comerciar calia portar-lo per aquest camí; no cal dir per anar al molí a moldre els ordis i el blat de moro per fer les farinades pel bestiar i per les farinetes de l'esmorzar ja que els molins de per aquí ja s'havien abandonat.

Tornant al camí, no us penseu pas que arribant a la carretera nova ja s'haguessin acabat els tropells sinó que eren diferents. Cal dir que el peó (caminer) que hi havia i que cuidava la carretera era molt bon home i

honrat es deia l'Esteve peó. Per ell tenir la carretera ben pulida sense herbes a la vorera i les cunetes ben escurades i vorell ben perfilat, era la seva vida i el modest orgull. Heus ací que els animals cuitaven de passar per la vorera o passadís per on hi caminaven les persones (en deiem el «passillo») i era la terra flonja i el centre de la carretera hi havia grava i els feia mal als peus. Calia portar l'animal estacat pel ronsal vigilant no trepitgessin el perfil del vorell que feia tan goig i sabia greu per l'interés que tenia aquell bon home en tenir-ho ben polit; a més, si ho feiem mal bé, sabies que ben aviat tindries l'avís corresponent, car coneixia tan bé els que hi passaven que endevinava qui havia estat el descuidat. Pels que era un simple descuit, però possaven atenció i interès, no passava de l'avís; però, pels que s'ho agafaven a la fresca, els posava la multa i una vegada més ho feia pel zel que posava en la feina més que per ser mal home. No crec que tots els peons de les carreteres haguessin estat complidors com ell. Ell no mancava ni un dia ni una hora a la feina. No vol dir que quan un passava per on ell treballava no aixequés l'esquena i apuntés el «tresero» al mànec del «xapo» o de la restella i feia petar una estona la xerrada, ja que la constància i zel en el treball no deixava que amb els seu temperament jovial no pogués simpatitzar amb els viants coneguts, principalment amb els de Tavertet, que els apreciava molt, i que desitjava ardentment que la carretera arribés a Tavertet, ja que només arribava fins a Can Codina, aleshores als anys 20 i no arribaria al poble fins als 60. No passaven tres minuts que parlaves amb ell que la conversa ja era sobre la carretera de Tavertet.



Casa i cingles del Crous



Baumallera, habitada fins a finals
del segle passat

Una hora et parlava que havia parlat amb el sobrestant feia poc, en altra ocasió que havia parlat amb el delegat d'obres públiques, altra vegada que li havien donat bones impressions i a altres no tant i així a voltes ens animava i d'altres no tant ja que tant ell com nosaltres desitjàvem la carretera amb un pam de «candeletes», com se sol dir; ell per la il·lusió de veure-la feta i nosaltres per sortir d'aïllament en que ens trobàvem. No recordo si tingué el goig de veure-la feta.

He parlat d'anar al molí a moldre les farinades pel bestiar de casa i que solíem fer de sac en sac carregant-los a la ruca o a l'euga. Però dos o tres cops a l'any calia dur-hi el blat per fer el pa a casa. Aleshores era qüestió d'enganxar la carreta a les vaques i carregar nou o deu sacs de blat, el que avui porta una furgoneta, tot aprofitant un feix de caps de blat de moro o melca, la coixinera amb la minestra i apa... cap a baixar el pla de la Parareda, passar la riera del Noguier, segons com a peu eixut o aigua enllà i tot seguit ja trobàvem el primer pujador fort que, si tot anava bé, amb quatre crits i xurricades pujàvem sense haver de descarregar cap sac. Aleshores tot anava bé fins al regadiu de Subiranes; allà començaven els espetecs amb gi-

ravolts estrets, pujadors drets, repetjons i tot el què volgueu. Moltes vegades no n'hi havia prou amb els crits i la tralla i calia apuntar les espatlles a les rodes o carregar-se algun sac de blat a l'esquena i dur-lo al capdemunt de la pujada per descarregar la carreta i així poder pujar. Una vegada dalt, solíem anar a la carreta nova. Però no s'acavaven els problemes doncs, no havies fet dos-cents metres, que a les vaques ja els feien mal els peus i les feines era aturar-les perquè no anessin cap a la vorera de la carretera; una estirava per un costat i l'altra per l'altre i així ben entrepassades i entercarades amb prou feines les podíem fer caminar. Després de molts tropells arribàvem al molí dels Arqueros.

Llavors era qüestió de descarregar i si tot anava bé, que tinguessin aigua o llum i hi havia bon toc, cuitaven a fer-nos la molta mentre descarregàvem la carreta i donàvem els caps de blat de moro a les vaques i nosaltres ens cruspiem la truita amb farina i algun tall de llonganissa negra i, després d'una bona estona d'espera, tornar a carregar i altra volta emprendre els mateixos tropells; però quan un va de cara a casa sembla que no sigui tant agre. No cal dir

que des de la riera del Noguier fins a les Baumes. Déu n'hi do, les empentes que hi teníem. Tants anys que han passat i, com ho recordo tot! Qui ho havia de dir, llavors als anys vint, que un dia faria un historial per omplir un trosset de programa de la Festa Major de l'Esquirol de 1988!

Treball publicat en el Programa
de la Festa Major de Santa Maria
de Corcó-L'Esquirol - 1988



DEL RECULL «SERRALLONGA» LA FI

A la mà pagesa,
hi llegeixo constància,
al braç del bosquerol, força;
al front asserenat, saviesa,
al ventre prenyat, vida,
al tel dels ulls, tocs a difunts.
I enlloc no he vist senyals que em parlin
d'encerts de jutge.
Demà em degollaran pecats
germans dels pecats
de qui me'ls condemna,
se'm colgarà la fetor dels fems
que no put pas més
que la mà que els regira...
Després celebraran la victòria.
Tan difícil com és la tasca
de fer justícia!.

Teresa Rierola

NO GOSO

No goso dir
que tinc el cel i les estrelles,
ni que he besat l'alba
quan encara era nit.
No goso, no,
que sense anomenar-te,
tothom sabria que estic parlant de tu.

COMIAT

Mira'm
abans d'anar-te'n
pel camí costerut
on et duu l'esperança.
Sóc un fràgil record
que no arribarà a l'alba.

MARINA

Una noia baixa
pel camí del mar.
Cerca un pescador
dins la cala blanca.
La noia que baixa
pel camí del mar,
de besar-la el vent,
té sal a la galta.

Carme Tulón

MARE, MARE

Respira l'ombra fresca de la nit,
i et recordo, tant... mare estimada,
que sembla que era ahir que vas morir
i fa tants anys... tants anys.
Mare ensucrada, i en el silenci de
la nit, que m'envolta el meu esperit,
sembla que et sento, perquè en
aquest món, no he vist mai, una mare
que fos tan bona com tu eres.

TOT AMOR

Tot en l'amor és amor,
i l'amor és el més bonic
fer l'amor, dormir, beure,
menjar, parlar i somriure
però tot que sigui amb amor
llegir, escriure, fer projectes
i a poc a poc t'adonaràs
que tot en l'amor és amor

M.^a Carme Orra

